

Per Petterson **Narrador noruec**

“Sense llenguatge no hi ha història”

SORTIR A ROBAR CAVALLS
Per Petterson

Traducció:
Carolina Moreno
Editorial: Club Editor
Barcelona, 2016
Pàgines: 256
Preu: 18,95 euros

Hem quedat a l'Ateneu Barcelonès a les 9 del matí. L'autor noruec Per Petterson arriba puntual, flanquejat per les seves editores, noruega i catalana, que discretament ens abandonen de seguida. Petterson no es molesta a fingir interès per la biblioteca o el jardí romàntic. Comença l'entrevista amb una pregunta que m'etziba només de seure: “La gent normal no entra aquí, oi?”. “No, és una entitat privada”, li responc. “Llàstima”, afegeix.

Es veu que he resistit el primer embat. Hi ha dos Per Petterson. El Per Petterson escriptor i el Per Petterson que fa de Per Petterson. En contestar la seva pregunta de manera directa, sense subterfugis, veig, per la seva expressió de vivesa, una vivesa gairebé animal, que podré parlar amb l'autor en lloc del personatge públic que s'ha construït per a segons quines ocasions.

Tens alguna idea sobre per què la literatura noruega està tan de moda ara en l'àmbit internacional?

No exactament. Crec que tot va començar amb fenòmens d'èxit com *El món de Sofia* (1991), de Jostein Gaarder, i d'autors com ara Tor Ulven i Jo Nesbo. Després, tenim la recuperació definitiva de Knut Hamsun, més enllà de traves ideològiques. Editors i llibreters creen modes internacionals com, fins fa poc, la novel·la angloíndia, i ara ens ha tocat a nosaltres, el nòrdics. Larsson, Mankell, Knausgaard, el Nobel de Tranströmer...

I Halldór Laxness?

Halldór Laxness! Laxness és tot! En el meu cas ha estat un cúmul de factors. Editors literaris seriosos com ara Christopher MacLehose, Graywolf Press i Maria Bohigas. Traductors de primera, sobretot Anne Born. Hem treballat junts per produir les versions angleses de les meves novel·les. La versió anglesa de *Sortir a robar cavalls* és millor que l'original!

Com va començar 'Sortir a robar cavalls'?

Després de l'incendi provocat al ferri

d'Oslo a Frederikshavn el 1990, amb 159 víctimes, entre les quals hi havia la meua mare, el meu pare, el meu germà i un nebot, vaig escriure *Dins l'estela* (2000). Era una història dura on vaig mirar de resseguir les meves relacions amb els meus pares. Mentre acabava la novel·la vaig pensar que havia d'escriure de seguida una altra obra on les relacions entre pares i fills fossin més positives. D'aquesta pensada va néixer *Sortir a robar cavalls*.

Aquesta obra va ser molt premiada i et va catapultar a la primera línia de la narrativa internacional. A més, molts crítics afirmen que és l'inici de la teva obra de maduresa.

“Conviure amb la fama sovint és molt difícil”

La pura veritat és que va ser com una mena de vendaval. Des d'aleshores he de conviure amb la fama, cosa que sovint és molt difícil. No m'hi acabo d'acostumar. No m'agrada pensar en termes d'èpoques o períodes. Per a mi, la meua obra és una sola cosa. L'important és mantenir el nivell de qualitat de la teua producció malgrat tot. A veure si en sóc capaç.

Sigui com sigui, és molt encoratjador veure com un autor amb tanta originalitat i tanta qualitat rep finalment el reconeixement que es mereix.

Vaig ser llibreter durant molts anys, a la llibreria Tronsmo d'Oslo. Conec el món del llibre des de totes dues bandes del mostrador. Sé el que és vendre un bon llibre a un bon lector. Els meus clients eren com membres de la meua família. Llegia totes les novetats que em queien a les mans per anar per davant dels clients. Era

una gran responsabilitat. No comparteixo la visió negativa del món literari actual. Hi ha grans autors i grans editorials. Cal resistir. Sempre he seguit el meu propi camí. Als 18 anys, el 1970, vaig decidir que si no arribava a ser escriptor em moriria. Vaig posar mans a l'obra i em va costar molt. La meua família era de classe treballadora i la literatura no formava part del nostre ambient, a casa. Em deia a mi mateix constantment “Fes-ho!”. I finalment vaig trobar la meua veu i vaig dominar la meua llengua. Armat de les dues coses, la veu i la llengua, em vaig preguntar “Què saps, tu?” i aquí va començar tot. Vaig estirar el fil d'allò que jo sabia i va sortir la meua primera novel·la, *Ecolàndia* (1989). Havia de parlar del que jo sabia. I amb el temps vaig guanyar confiança i vaig canviar de divisa: “Pots fer qualsevol cosa”.

Justament, una de les característiques més destacades de 'Sortir a robar cavalls' és l'autenticitat.

Per Petterson
a la llibreria Laie,
poc després de
l'entrevista
ANDREU PUIG

La veritat en una novel·la és absolutament fonamental. Els detalls i els grans temes han de correspondre a la veritat. La veritat del món del novel·lista. Hemingway, a *París era una festa*, ho diu amb una claredat poc habitual. Diu que escrivia els seus primers contes a base de seure i escriure una frase que fos veritat. I després, a partir de la primera frase, escrivia una segona frase que fos veritat i així successivament fins que tingués tot el text escrit. Si una frase no corresponia a la veritat, la suprimia.

Però les veritats que expliquen les teves novel·les sovint són implacables.

Vivim en un món que molts cops prefeix la dissimulació o l'ocultació. Jo no. Escric per saber i conèixer. Mai no començo amb un pla preconcebut. Deixo que el text em vagi indicant el camí. Vull saber per què als meus personatges els passen les coses que els passen. Ara bé, la veritat o l'autenticitat pot tenir cares di-

“Construeixo les meves novel·les frase a frase”

ferents. No sempre és tan dura. A *Dins l'estela*, la veritat del protagonista és tràgica i al mateix temps té un punt de divertida. En art has de tenir el coratge de preferir la veritat. I si no ho fas, tard o d'hora descarriles.

Les emocions i l'alteritat són dos grans temes teus.

He de confessar que sí. La vida és un llarg aprenentatge d'aprendre a expressar les emocions de manera adequada. Les emocions ens relliguen amb els altres i amb el

món. I l'art és una escola immillorable.

I per això el punt de vista de les teves novel·les no és rígid sinó que és mòbil, s'inclina cap als diferents personatges.

Ho has entès perfectament.

Ets un autor de frases.

M'agrada que ho vegis d'aquesta manera. Efectivament, construeixo les meves novel·les frase a frase. Mai no poso la directa. Primer una frase i després una altra i una altra... El mètode Hemingway. Crec que no es pot construir de cap altra manera. Les frases, d'una en una, són la base de tot el que he escrit.

I també aquesta tècnica de frases explica l'alta concentració del text.

Construir frase a frase et permet evitar completament allò que és sobrer. No espero fins al final per corregir el text. Quan la frase arriba al paper, ja ha estat corregida.

Parlem de la veu a 'Sortir a robar cavalls'. El text té un marcat caràcter oral. Quan llegei-

Per Petterson
ANDREU PUIG

ENTREVISTA D. SAM ABRAMS

xes vas sentint la veu. En molts moments he llegit el text en veu alta.

Fantàstic. Me n'alegro molt. Aquest és un dels objectius principals de la meua narrativa. S'ha de poder sentir la veu, la veu humana amb tots els seus matisos i subtils. I l'has de poder sentir ben bé a la vora, has de sentir la seva presència física. Les modulacions de la veu són una part important de la nostra relació amb el món. Humanitza i fa habitable el món.

I la veu va acompanyada de la llengua.

Efectivament, la llengua és també fonamental. Sense llengua no hi ha història que valgui. La veu i la llengua, la veu a través de la llengua, la llengua expressada per la veu, són dos factors imprescindibles. La llengua ha de ser moltes coses: directa i precisa, treballada, personal, musical, forta, viva, ferma, emotiva, dúctil...

Musical?

Sí, sí, musical. Les frases han de tenir ritme. Per mi el ritme és essencial. A vegades puc sentir en el cap com ha de sonar una frase abans de saber què ha de dir i de trobar les paraules corresponents. Re-

“El text ha de tenir vida; es mou com un flux”

cordo un moment a *Sortir a robar cavalls*, en un fragment que jo sabia que havia d'acabar amb una frase de tres paraules i no vaig parar fins que les vaig trobar.

Ara parlen de 'slow food' en oposició a 'fast food'. Tu fas 'slow writing', escriptura lenta.

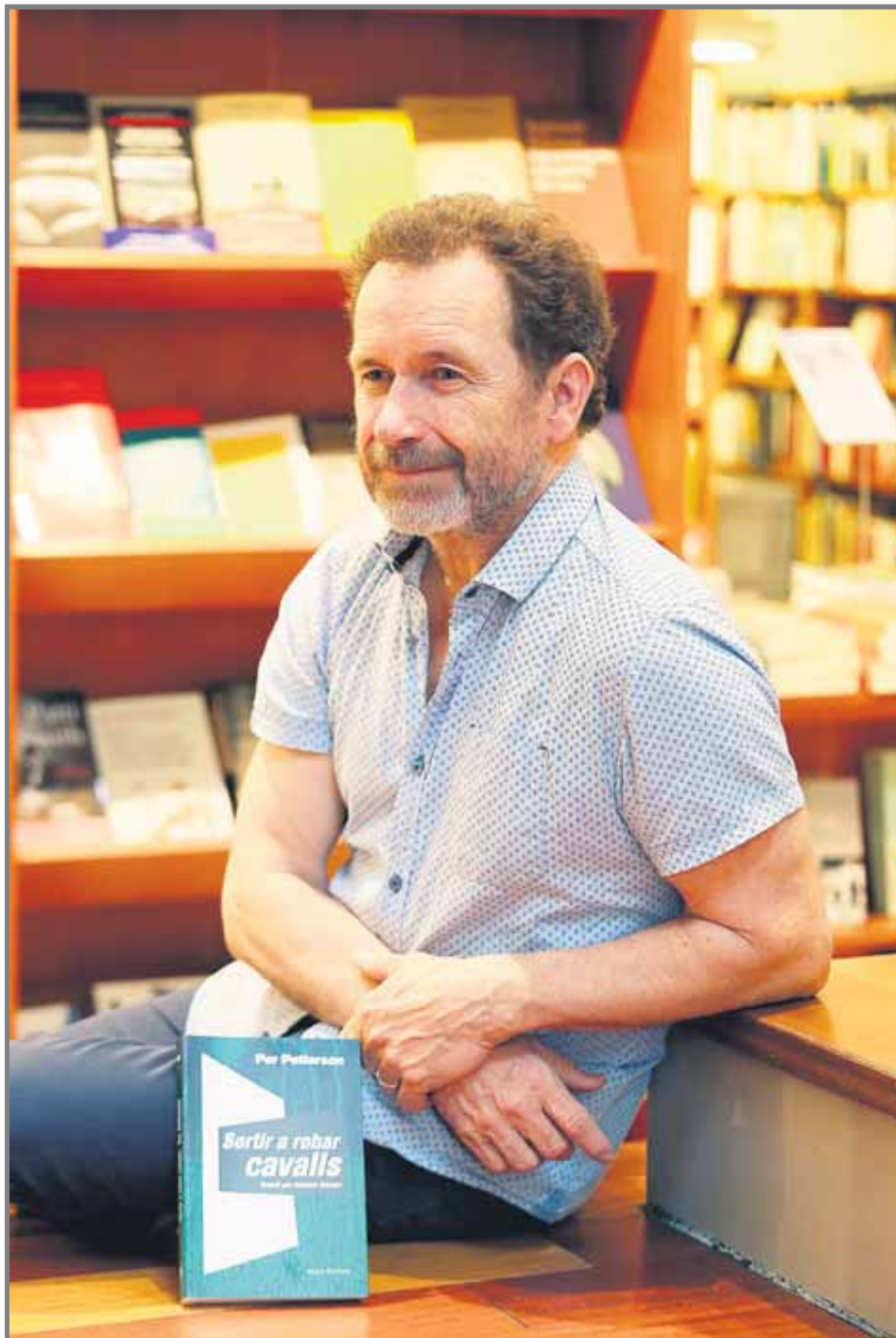
D'alguna manera es pot dir que sí. El text ha de tenir vida. El teixit de la vida s'ha de poder sentir en el text. Però això no vol dir que el text sigui immòbil, estantís. Es mou com un flux.

La teua prosa és molt sensorial.

Els sentits són una part tan important de les nostres vides... Visc envoltat de natura per avivar els sentits. Els sentits són les sortides de la consciència. I la consciència ha d'estar en alerta permanent. No et pots adormir. Adormir-te en literatura és el final de la partida. Tot ha de ser com si ho descobrissis per primera vegada.

Per això la trama o l'argument passa a un segon terme?

Exacte. Treballo amb fets concrets que intenten reproduir la immediatesa de la vida, la textura complexíssima de la vida. La qualitat de les experiències de la vida és molt més important que la lògica interna d'una seqüència d'esdeveniments. Quin és l'argument de la vida?

L'apunt

Per Petterson (Oslo, 1952), llibreter, traductor i crític literari, va debutar als 35 anys amb els contes d'*Aske i munnen, sand i skoa*. Després s'ha dedicat a la novel·la, a una mitjana d'una cada quatre anys, fins al 2009, en què va publicar *Jeg forbanner tidens elv*, que va rebre el premi del Consell Nòrdic. L'èxit més indiscutible no li va arribar fins al 2003, precisament quan va publicar *Sortir a robar cavalls*. Amb aquesta novel·la va guanyar els dos premis principals a Noruega: el de Literatura de la Crítica Noruega i el dels Llibreters. El 2006, la traducció a l'anglès li va valer el premi Independent Foreign Fiction Prize i també l'IMPAC de Dublín.

És l'explicació de la fragmentació del text.

Veig que has fet els deures. Són trossos de vida que s'entrellacen. Són panys d'experiència que, com les parets, apunyalen l'estructura d'una vida.

Hi ha molts silencis a 'Sortir a robar cavalls'...

Són necessaris. Si escoltes bé, les nostres vides són plenes de silencis. Cal confiar en el lector. Confio en mi mateix i no he de confiar en els lectors? En la conversa entre Trond i la seva filla, després d'anys de no relacionar-se, es produeixen naturalment molts de silencis, silencis que són més significatius que les paraules. He mirat d'acotar els diferents silencis dels personatges de la novel·la.

El temps és un factor imprescindible a les teves novel·les. El protagonista de 'Sortir a robar cavalls' intenta aparcar el passat, un passat dolorós d'un pare desaparegut i una esposa morta.

Estem obligats a viure el present però el passat i el futur sempre apareixen. El que passa és que sovint no estem preparats per encarar el passat o el futur. Sovint el passat queda larvat a la nostra memòria i l'encarem quan estem preparats. A *Sortir a robar cavalls* Trond, que té 67 anys, vol viure abocat al present i al poc futur que li queda. Però la reparició de dos personatges a la seva vida l'obliguen a encarar-se amb el passat i s'acaba adonant que està preparat per assumir tot el que això significa. La memòria és una eina poderosa que hem de saber utilitzar. Ja hauràs vist que he incorporat al text la frase inicial d'*El missatger*, de L.P. Hartley: "El passat és un país estranger".

Precisament, et volia preguntar pel culturalisme a les teves novel·les.

Tot escriptor és un lector abans de ser escriptor. Sempre he llegit molt. Mai no he parat de llegir. No pot haver-hi un escriptor aliè a la tradició, la seva tradició particular i la tradició de la literatura del món. Veuràs que a la pàgina del *copyright* identifico de l'origen d'una frase de *Sortir a robar cavalls*. L'he hagut d'identificar perquè no és meua. És de Jean Rhys. Adoro Jean Rhys. Crec que és una de les grans autores del segle passat. I una mica més i la seva extraordinària vida no li

hauria permès fer la seva obra. Una nit, mentre escrivia *Sortir a robar cavalls*, me'n vaig anar a dormir en un moment problemàtic del capítol 17. Em faltava una frase per començar el capítol. En despertar-me ja tenia la frase al cap, però no era meua. No recordava de qui era la frase i me la repetia una i altra vegada. Vaig anar a la sala on tinc la biblioteca i vaig repassar els llocs dels llibres als

“Totes les coses de la vida tenen profunditat”

prestatges fins que vaig trobar *Voyage in the Dark*. Què havia de fer? Posar la frase a la meua novel·la. Som el que llegim i el que escrivim. El que hem llegit forma part de nosaltres. *Martin Eden*, de Jack London, em va ensenyar el poder de la literatura i encara és amb mi. Com Hemingway i molts altres, Jayne Anne Phi-

lips, Joseph Conrad...

Les teves novel·les són de gran subtilesa. Sempre hi ha més en el text del que es veu a primera vista. A cada obra hi ha un sistema de símbols que opera en profunditat.

La realitat és d'una gran complexitat, malgrat la seva aparent senzillesa. Intento fer veure que totes les coses de la vida, totes, estan carregades de fondària si les sabem mirar bé. Ens equivoquem quan pensem que només les grans coses de la vida tenen profunditat. Fixa't com el fet de la bretolada infantil de muntar uns cavalls d'amagatots de l'amo es converteix en una metàfora poderosa a *Sortir a robar cavalls*. Hem d'aprendre a llegir la vida a fons. Jo miro d'aprendre'n més cada dia i a cada novel·la.

Ara tens tres llibres en català –'Cap a Sibèria', 'Maleeix el riu del temps' i 'Sortir a robar cavalls'– i aviat n'hi haurà un quart, 'Jo no vull'. Què et sembla anar-te introduint al sistema literari d'aquest país?

Maria Bohigas m'ha demostrat que és una gran editora i sé que estic en bones mans. Per a mi és com Christopher MacLehose o Graywolf Press. No són editorials grans però fan la seva feina amb sensibilitat i responsabilitat i, a la llarga, aconseguen els mateixos resultats. Jo vull ser amb ells. *

**Una visió inèdita
del món rural català**

Angle Editorial

C. Muntaner, 200, àtic 8a • 08036 Barcelona
Tel. 93 363 08 23 • www.angleeditorial.com